

I detta nummer av Marinerat finner du något så spännande som händelser vilka utspelades för exakt tusen år sedan, alltså året 1000.

I bevarade handskrifter från bl.a. Island har en stor del av vår kunskap om vikingatiden överlevt historiens glömska. En av dessa skribenter var Snorre Sturlasson, född 1178 och död för mördarhand år 1241. Genom hans penna har äldre, numera försvunnet material, både skriftligt såväl som muntligt, kunnat överleva århundraden som gått.

Det som är fantastiskt med just året 1000 är att det hände stora och omvälvande saker detta år.

Ta bara det stora sjöslaget vid Svolder mellan de tre nordiska rikenas samlade krigsflottor.

Eller varför inte kristnandet av Island som skedde därför att den kristne norske kungen Olav Tryggvason utövade sin makt på Alltinget på ön.

Den största sjöbedriften var dock upptäckten av Amerika, eller Hällesland, Markland och Vinland som den förste landstigne européen Leif Eriksson kallade det för.

Visst hände det väldigt stora saker i år för exakt tusen år sedan!

En god jul och ett gott nytt årtusende

För exakt tusen år sedan

hände i Norden stora saker. Island antog kristendomen på Alltinget detta år, Leif Eriksson landsteg som den förste europée på Amerikas jord efter det att Bjärne Härjulfsson lite innan siktat denna nya kontinent. Här hemma kunde innevånarna utmed Öresunds kuster med förvåning se när Olav Trygvason med en enorm flotta seglade söderut till Venderland. Det var också troligtvis här som innevånarna uppe vid Glumslöv kunde se den store kungens sista strid ombord på världens största vikingaskepp Ormen långe. Mot sig hade han Sveriges och Danmarks samlade krigsflottor.

I detta häfte av "Marinerat" kastar vi blickarna på just detta året för så länge sedan. Vi kan göra det genom en mans odödliga arbete. På Island föddes 1178 ett gossebarn som fick ett så märkligt levnadsöde att han aldrig kommer att bli bortglömd. Hans namn var Snorre Sturlasson. Fadern var en av öns mäktiga hövdingar, Sturla Tordsson och modern Gudny Bödvarsdotter kom från förnäm ätt.

Som treåring överlämnades Snorre för uppfostran utanför hemmet; han kom till gården Udden på Island. Här fick han under sin nye husbonde, Jon Loftson, tillgång till den då litterära världen. Udden var vid den tiden en av Islands mest ansedda gårdar och många kända skribenter hade vistats här.

Snorre var en produkt av sin tid. Svärdet och yxan hängde löst på väggen; det var en tid av intriger och blodsdåd. Samtidigt var han allmänt känd och aktad för sin skolning och sin lärdom. År 1215 blev han lagman på Alltinget och tre år senare finner vi honom vid den norske kungens hov i Nidaros, Trondheim, som "skutilsven", dvs han hade den hedersvärda tjänsten som bordsuppassare. Bistra tider skulle emellertid snart komma. Relationerna mellan islänningarna och normmännen tog sig våldsamma former och Snorre erbjöd sig att medla genom

att bli norske kungens betrodde man på ön. Härigenom kom han i strid med många mäktiga män på Island. Snorres liv under hela 1220- och 1230-talen var invävt i ett enda stort intrigspel om makt och ära, vilket vi inte ska gå in på här. Vi kan endast konstatera att Snorre, gammal och orkeslös, år 1241 blev ihjälhuggen i badstugan på sin gård Rökahult.

Bland Snorres mest kända litterära verk finner vi Eddan, en lärobok i skaldekonst samt Heimskringla. Den senare, som innehåller en mängd norska kungasagor, anses vara skriven runt året 1230. Heimskringla börjar i tidernas gryning och beskriver sedan de norska kungarnas historia fram till kung Sverre på 1170-talet. En omfattande del av verket behandlar Olof den heliges saga, dvs historien om den kung som fram till sin helgon-död i slaget vid Stikklastad 1030 behärskade Norge under många år. I Heimskringla är det emellertid i historien om Olav Tryggvason som Snorres berättarglöd blossar upp i stor styrka. Det är också här vi finner berättelserna som handlar om året 1000, de berättelser som vi valt att återge i detta nummer.

Till sin hjälp inför det stora arbetet med Heimskringla har Snorre haft en mängd redan då nedtecknade sagor och berättelser. Hans uppväxttid på gården Udden har säkert satt sina spår i detta sammanställningsarbete. Olav Tryggvasons saga var t.ex. tidigare skriven av både Udd och Gunlög, båda munkar. Gunlög var klosterbroder i Tingöre kloster och han hade på sin tid visat sin handskrift för den lärde islänningen Gissur Halls-son, vilken Snorre under sin uppväxt ofta måste ha träffat. Heimskringla utgår alltså från en mängd skrivet material som i början av 1200-talet alltjämnt existerade på Island. Självklart är det viktigt att inte tro att de återgivna händelseförloppen bokstavligen utspelats som de nedtecknats. Men att inte ta till sig merparten av uppgifterna som historiskt källmaterial är att göra Snorre Sturlasson en stor otjänst.

Slaget vid Svolder

Av Snorre Sturlasson med
bearbetning av Sven Rosborn

Hur Olav konung bygger det stora skeppet Ormen långe

Vintern efter konung Olavs återkomst från Hålogaland (1000) lät han resa ett stort skepp under Ladhamrarna, mycket större än alla andra skepp, som vid den tiden fanns i landet; man kan ännu se det på backastockarna, som är kvar. Det som var gräslagt, var sjuttiofyra alnar långt. Stamsmed (skeppsbyggmästare) för skeppet var Torberg skavhugg, men många andra användes där, somliga att fälla, somliga att tälja, somliga att slå söm, andra för att föra fram virke. Allting gjordes på det mest omsorgsfulla sätt och var skeppet både långt och brett och stort över borden och byggt av stortimmer.

När de skulle bordbeslå skeppet, hade Torberg ett nödtvångsärende att fara hem till sin by och dröjde där mycket länge, så att när han återkom var skeppet fullbordat. Konungen gick genast om kvällen och Torberg med honom att se, hurudant skeppet var, och sade var man, att man aldrig hade sett ett skepp så stort och så frid, varefter konungen for hem i byn. Tidigt följande morgon gick konungen åter till skeppet med Torberg, smederna var redan komna, men stod där och gjorde ingenting. På konungens fråga, varför de gjorde så, svarade de, att skeppet var förstört, någon hade gått från framstammen till lyftingen (upphöjningen i aktern) och satt ned i borden det ena snedhugget efter det andra.

Konungen gick dit, såg att det var sant och sa med en ed, att han, som gjort det, skulle dö, om konungen fick veta, vilken det var, som av avund hade förstört skeppet, men att den, som kunde säga honom det, skulle av honom få mycket gott. Då sade Torberg:

- "Jag kan säga Er, konung, vem som gjort detta verk."

- "Jag kan inte med mera sannolikhet", sa konungen, "vänta att av någon annan än av dig förvissas härom."

- "Jag kan, konung", svarade han, "säga vem som gjort det - jag har gjort det."

Då svarade konungen:

- "Så skall du också bota det, så att det är lika bra som förut; ditt liv hänger därvid."

Då gick Torberg fram och täljde bordet, så att alla huggen gick ur. Konungen sa då och alla andre, att skeppet var mycket fridare på det bordet, som Torberg hade skurit, och bad konungen honom därför göra så på bägge borden och bad honom ha mycken tack därför.

Torberg var då huvudsmed för skeppet, tills det var färdigt. Det var en drake, gjord i likhet med Ormen, som konungen hade haft med sig från Hålogaland, men detta skeppet var mycket större och i alla avseenden omsorgsfullare gjort. Konungen kallade det Ormen långe och den andra draken Ormen korte. På Ormen var

tre-tiofyra (roddar)rum: huvud och stjärt var guldbeslagna och borden lika höga som på havsskepp. I Norge har man aldrig gjort ett skepp bättre eller med större kostnader.

Danernas Sven tjuveskäggs och vendernas konung Burislef smider planer

Danakonungen Sven tjuveskäggs var gift med Gunhild, en dotter till venderkonungen Burislef. Vid den tid, om vilken förr berättats, hände det att drottning Gunhild sjuknade och dog. Lite därefter gifte konung Sven sig med Sigridda, dotter av Skaglarstoste och moder till sveakonungen Olof svenske (skötkonung). Med släktskapen uppstod mellan konungarna vänskap, i vilken även jarlen Erik Håkansson blev upptagen.

Venderkonungen Burislef klagade för sin måg Sigvalde jarl, att den förlikning, som Sigvalde hade gjort mellan honom och konung Sven, att konung Burislef skulle få till hustru Tyre Haraldsdotter, konung Svens syster, icke hållits. Detta giftermål hade icke fullbordats, därför att Tyre hade sagt tvärt nej, hon ville icke giftas med en gammal hednisk konung. Nu sade konung Burislef sig vilja att överenskommelsen fullbordades, och bad jarlen fara till Danmark, för att hämta hem drottning Tyre.

Sigvalde jarl lade inte den färden under huvudet, utan for till Sven Danerkonung och bar fram för honom detta mål, och åstadkom genom sitt tal, att konung Sven överlämnade åt honom sin syster Tyre, åtföljd av några kvinnor, sin fosterfar den mäktige Assur Ageson och några andra män. Konungen och jarlen kom överens, att de egendomar i Vendland, som drottning Gunhild hade ägt, skulle Tyre få för sin del jämte andra stora ägor som hemgift. Tyre grät svårligen och for mycket ovillig, men när de kom till Vendland gjorde konung Burislef sitt bröllop och gick att äga henne. Men då hon var med

hedningarna ville hon varken äta eller dricka och gick så sju nätter.

Drottning Tyre kommer till konung Olav av Norge

Då hände det en natt, att drottning Tyre och Assur sprang till skogs i nattmörkret. Det är i korthet att säga om deras färd, att de kom fram i Danmark och att Tyre icke vågade för någon del vara där, eftersom hon visste, att om hennes bror konung Sven frågade efter henne där, skulle han genast sända henne åter till Vendland. De for därför med höljda huvuden, tills de kom till Norge, och Tyre stannade inte förrän de kommit till konung Olav Tryggvason, som mottog dem väl och hos vilken de var i god fågnad. Tyre sade konungen all sin nöd och bad honom om hjälpråd och om frid i hans rike.

Tyre var en ordsnäll kvinna och hennes tal behagade konungen väl, han såg att hon var fager och tänkte uppå att detta skulle vara ett gott giftermål, vänder därför talet ditåt och frågar, om hon vill gifta sig med honom. I sin dåvarande belägenhet fann hon mycket svårt att undkomma detta, men å andra sidan såg hon, vilket härligt giftermål det vore, att äkta en så ansedd konung, och bad hon därför honom råda för henne och hennes öde. Såsom nu var talat härom, fick konung Olav drottning Tyre till äkta. Deras bröllop gjordes om hösten, då han hade kommit nordan från Hålogaland och om vintern (år 1000) var de i Nidaros.

Drottning Tyres kvinnliga list för att driva konung Olav till krig

Våren därefter klagade drottning Tyre ofta för konungen Olav och grät svårligen däröver, att hon hade så stora ägor uti Vendland, men i Norge ingen egendom, som anstod en drottning. Stundom bad hon honom med fagra ord, att han skulle skaffa henne hennes egendom och sa, att konung Burislef var så stor vän till konung Olav, att så snart de träffades skulle han ge konung Olav allt vad denne bad om. Men då konungens vänner blev varse detta tal, avstyrkte de alla den färden.

Det berättas att en dag tidigt på våren gick konungen längs gatan och mötte vid torget en man, som hade många "vaner" (en fruktsort), förunderligen stora

för att vara så tidiga. Konungen tog en stor frukt i handen och gick hem till drottning Tyres härbärke. Då han kom in, satt Tyre i stugan och grät. Konungen sa:

- "Se här en så stor frukt, som jag ger dig."

Hon slog undan med handen och sa:
- "Större gåvor gav Harald Gormsson (Harald Blåtand), men också drog han sig mindre för att fara hemifrån och återförvärva sin egendom än du gör nu; det röntes noggsamt, då han for hit till Norge och förödde större delen av landet och lade det allt under skatter och skylder. Du törs inte fara genom danerväldet för min bror konung Sven."

Konung Olav sprang upp vid dessa ord, talade högt och svor:

- "Aldrig ska jag fara rädd för konung Sven, din broder, och om vi möts, ska han vika."

Liten tid därefter stämde konung Olav ting i byn och uppenbarade där för allt folket, att han till sommaren ville ha ledning ute i landet och att han ville ha ur vart fylke utrustning både i folk och skepp; han sa, hur många skepp han ville ha där ur fjärden. Sedan sände han bud både söderut och norrut vid havet och in i landet och kallade ut hären. Han lät sedan framsätta Ormen länge och alla andra sina skepp både stora och små, själv skulle han styra Ormen länge. När nu männen kom, som var bestämda till besättning, gjordes ett noggrant urval, så att ingen skulle vara på Ormen länge äldre än sextio och yngre än tjugo år, och alla skulle vara kända för styrka och mannamod. Allra först valdes dit konungens hirdmän, ty i hirden var invalt de starkaste och raskaste av både inrikes och utrikes män.

Konung Olav utväljer Ormen långes besättning

Konung Olavs märke bar Ulf röde; han var i förstammen på Ormen och jämte honom Kolbjörn stallare, Torsten oxfoot och Vikar från Tiundaland, broder till Arnlyt gellina. Följande var på rösnen i saxarna: Vak Römasson från Elven, Berse starke, An skytte från Jämtaland, Trond starke från Telemarken och hans bror Otyrme, samt hålögera Trond skeve, Agmuns sanne, Ludvig länge från Saltvik och Hårek vasse, intronderna Kettill höge, Torfinn esle samt Håvard och hans bröder från Orkadal.

Iförummet var: Björn från Studla, Bark från Fjärdarna, Torggrim Tjodulfsson från Vin, Åsbjörn och Orm, Tord från Njärdlag, Torsten vite från Oprustad, Arnor från Möre, Halsten och Hök från Fjärdarna, Öivind snak, Bergtor bestil, Hallkel från Fjälarna, Olof dräng, Arnfinn från Sogn, Sigurd bredpil, Einar från Hördaland med Finn, Kettill från Rogaland och Grytgård raske.

Dessa var i krapparummet: Einar tambaskälvare - han tycktes dem inte lottgill, ty han var blott arton vintrar - Torsten Livarson, Torulf, Ivar smetta, Orm skogs-näs. Många andra mycket ansenliga män var på Ormen, fastän vi inte kan nämna dem. Åtta män var i halvrummet, valda en och en. Trettio var i förummet. Det sades allmänt, att det utvalda manskapet på Ormen överträffade andra män lika mycket i skönhet och styrka och raskhet som Ormen var bättre än andra skepp. Torkel näfja, konungens broder, styrde Ormen korte; Tokel dydril och konungens morbror Justen hade Tranan, båda skeppen var mycket väl utrustade. Elva storskepp hade konung Olav med sig från Trondheim och många tjugusessor och smärre skepp och visttbördingar (proviansskepp).

Konung Olav sänder ut ledningsorder i Norge och kristnar Island och Grönland

När konung Olav hade nästan rustat sitt folk ur Nidaros, skipade han i hela Trondalagen män över sysslor och ärmänningar. Då sände han också till Island Gissur vite och Hjälte Skäggeson, att förkunna kristendomen på Island, och gav han dem till följeslagare en präst vid namn Tormod och flera vigda män, men behöll hos sig som gisslan fyra islänningar, som tycktes honom ansenligast, dvs Kjärtan Olofsson, Haldor Gudmundsson, Kolben Tordsson och Svärting Runulfsson. Om Gissurs och Hjältes färd är att säga, att de kom till Island före Alltinget, till vilket de for, och att på det tinget blev kristendomen lagligen antagen på Island, och att samma sommar döptes allt folket.

Samma år (år 1000) sände även konung Olav Leif Eriksson till Grönland att där förkunna kristendomen, han for ditut samma sommar. I havet tog han upp en skeppsbesättning, som låg oför på ett vrak och fann då Vinlandet det goda och kom om hösten till Grönland med präst och lär-

Moskoselkåtan AB

930 86 Moskosel Lappland Sverige
0960-30210 fax 30213

Elden som Livsstil!

Tältkåtor från 2-2000 personer, 25 olika modeller
Man kan elda och laga mat i dem, varmt och praktiskt.

De finns för vandring,
lätta från 2,3kg

Eller till festen.....

upp till 200 personer.

THE DOCUMENT COMPANY XEROX

Världsledande inom

- Analoga kopiatorer
- Digitala kopiatorer
- Färgkopiatorer
- Laserskrivare
- Produktionssystem

040-671 85 00

Vellingeblomman Wäxthusbutik

Så mycket mer än
bara växter

Öppet alla dagar i veckan
hela året

Falsterbovägen 24 040-420696
235 91 VELLINGE

Widtsköfle AB

Carl-Georg Stjernswärd
Vittskövlevägen 107-2
279 91 Vittskövle Tel 044-35 30 28

Slottet är en fyrlängad borg, byggd på
1550-talet av Jens Brahe.

Byggnaden är Skånes ståtligaste renässansslott
och är mycket sevärd.

Nils Holgersson har besökt slottet enligt sagan.

Järnplogen introducerades av Widtsköfle gods.

I dag är huvudnäringen skogsbruk och
grisuppfödning.

de män och for till gästning hos sin far Erik på Brattalid. Man kallade honom Leif den lycklige. Men hans far Erik sa att det uppvägde vartannat, att Leif hade bärgat skeppsbesättningen och att han hade fört över till Grönland hycklaren, varmed han menade prästen.

Konung Olav seglar ut för att möta konung Burislef

Konung Olav for med sin här söderut med landet. Då stötte till honom många stormän, hans vänner, som var redo att fara med honom. Främst av dem var Erling Skälgsso, konungens svåger, med sin stora skejd; han hade trettio rum och var väl rustad. Även kom hans svågrar Hörning och Torger och styrde var sitt stora skepp. Många andra stormän följde honom. Han hade sextio långskepp, när han for ur landet och seglade åt södern, förbi Danmark genom Öresund och så till Vendland. Han utsatte en sammankomst med konung Burislef; de möttes och talade då om de egendomar, som konung Olav gjorde anspråk på. De talade i all vänskap och vad konung Olav ansåg sig äga, lämnades honom utan svårighet. Konung Olav dröjde där länge om sommaren; han fann där många av sina vänner.

Danerkonungen och sveakonungen smider onda planer

Konung Sven tjuveskägg var gift med Sigridd storråda, såsom förr är skrivet. Sigridd var konung Olav Tryggvasons största ovän, därför att konung Olav hade brutit överenskommelsen med henne och slagit henne i ansiktet. Hon eggade nu ivrigt konung Sven för att han skulle anfalla konung Olav Tryggvason och sa hon, att han hade tillräckligt med sak mot honom, då Olav hade, utan hans tillstånd, legat hos hans syster Tyre; "edre äldre fränder skulle icke ha tålt sådant". Ofta hade drottning Sigridd sådant tal i mun och åstadkom därigenom, att konung Sven var fullkomligt villig till detta företag.

Tidigt om våren sände han därför österut i Svitiod (Sverige) bud till sin styvson Olof Sveakonung (skötikonung) och Erik jarl och lät säga dem att Olav norgeskonung hade ledung ute, och ämnade om sommaren fara till Vendland. Danakonungen bad för den skull, att sveakonungen och Erik jarl skulle ha här ute och möta konung Sven, då de alla skulle an-

falla konung Olav Tryggvason. Olof sveakonung och Erik jarl var mycket benägna för denna färd; drog sedan samman en stor skeppshär från sveaväldet, for med denna söderut till Danmark och kom dit, sedan Olav Tryggvason hade seglat österut. Sveakonungen och Erik jarl sammanträffade med danerkonungen och hade de då tillsammans en ofantlig här.

Den falske Sigvalde jarl vinner konung Olavs förtroende

Då konung Sven hade sänt efter hären, sände han Sigvalde jarl till Vendland att speja om konung Olav Tryggvasons färd och gillra så till, att han och konung Sven skulle mötas. Sigvalde jarl for då sin led-

fram till Vendland, for först till Jomsborg och sedan uppsökte han konung Olav Tryggvason. De talade med mycken vänskap med varandra och jarlen kom sig i största kärlek hos konung Olav. Jarlens hustru Estrid, konung Burislefs dotter, var konung Olavs stora vän, mycket i följd av den förra frändskapen, då konung Olav hade varit gift med hennes syster Gera. Sigvalde jarl var en klok och rådig man och när han rådgjorde med konung Olav, fördröjde han mycket hans färd där österifrån och fann många förevändningar. Men konung Olavs folk lät mycket illa, männen var mycket "hemfuse", då de låg där färdigrustade och vinden var god. Då fick Sigvalde jarl i hemlighet nys från Danmark, att sveakonungens här var kommen österifrån, att Erik jarl även hade sin här i ordning och att dessa hövdingar ämnade då komma i öster under Vendland, samt att de hade överenskommet att bida konung Olav vid ön Svolder. Jarlen skulle ställa så till, att de där kunde finna konung Olav.

Ett rykte kom till Vendland, att Sven danakonung hade en här ute och genast sades, att han månde vilja råka konung Olav. Men Sigvalde jarl säger konungen:

- "Inte är det konung Svens råd att anfalla dig med danahären ensam, när ni har så stor styrka. Men om ni har någon misstanke om ofrid, ska jag följa er med mitt folk. Förr ansågs det för hjälp, när Jomsvikingarna följde hövdingar; jag kan lämna elva väl rustade skepp."

Konungen jakade härtill. Vädet var icke starkt men gynnande, konungen lät då lösa flottan och blåsa till avfärd. De drog (hissade) sina segel, alla småskeppen gick fortare och seglade undan ut på havet. Jarlen seglade nära konungaskeppet, ropade till detta och bad konungen segla efter sig:

- "Jag känner bäst", sa han, "var det är djupast i ösunden och ni behöver djup med de stora skeppen."

Jarlen seglade då förut med sina elva skepp och konungen seglade efter honom med sina storskepp, som likaledes var elva, men all den övriga flottan seglade ut på havet. Men då Sigvalde jarl seglade inåt Svolder, rodde en skuta emot dem och folket på denna sade jarlen, att danerkonungen låg där i hamnen och väntade. Då lät jarlen ta ned seglen på skeppen och ro in under ön.

Om hur två konungar spejade ut över havet

Sven danakonung och Olof sveakonung och Erik jarl var då där med hela sin här. Det var fagert väder och klart solsken. Alla hövdingarna gick nu upp på holmen med stora följen, och såg hur skeppen seglade ute på havet i stora flockar. De fick se ett stort och glänsande skepp segla och båda konungarna sa:

- "Detta är ett stort och högeligen fagert skepp, det månde vara Ormen långe".

Men Erik jarl svarade och sa:

- "Icke är detta Ormen långe."

Det var som han sa, skeppet tillhörde Endride från Gimsa. Lite därefter, såg de, var ett annat skepp under segel, mycket större än det förra. Då sa konung Sven:

- "Rädd är nu Olav Tryggvason, eftersom han icke vågar segla med huvud på sitt skepp".

Erik jarl sa:

- "Icke är detta konungens skepp; jag känner detta skeppet och det randade seglet; det tillhör Erling Skälgsson. Låtom dem segla, bättre är för oss minskning i konung Olavs flotta än att detta skepp är där så rustat."

En stund senare såg de och igenkände Sigvalde jarls skepp, som vek av åt holmen.

Då såg de tre skepp komma seglande och var ett av dem stort. Då talade konung Sven och bad dem gå till sina skepp, ty där för Ormen långe. Erik jarl sa:

- "Många andra stora och glänsande skepp ha de än Ormen långe, än må vi bida."

Då sa många:

- "Icke vill Erik jarl nu strida och hämnas sin fader. Det är en stor skam, som kommer att spörjas kring många land, om vi ligger här jämnstarke och låter konung Olav segla ut på havet förbi oss."

När de hade talat härom en stund, såg de fyra skepp segla fram och av dem var ett en stor och rikt guldsmyckad drake. Då stod konung Sven upp och sa högt:

- "Ormen månde bära mig i kväll, honom ska jag styra", och många sa, att Ormen var ett mäktigt stort och fagert skepp och att det var stor heder att låta göra ett sådant skepp.

Då sa Erik jarl, så att några män hörde det:

- "Även om konung Olav ej hade större

skepp än detta, torde konung Sven aldrig få det av honom med danahären ensam!"

Nu strömmade folket till skeppen, man tog ned tälten och ämnade rusta sig på det skyndsammaste. När konungarna talat detta sinsemellan, som nu är sagt, såg de tre mycket stora skepp segla och sist ett fjärde och det var Ormen långe. Men de stora skeppen, som förut hade seglat och som de trodde vara Ormen, var det förra Tranan och det senare Ormen korte. Nu då de såg Ormen långe, insåg alla och ingen talade emot att där seglade Olav Tryggvason, gick så till skeppen och rustade sig till anfall. Det var överenskommet emellan konungarna Sven och Olof samt Erik jarl, att var och en av dem skulle tillägna sig en tredjedel av Norge, om de fällde konung Olav Tryggvason, men den av dem som först besteg Ormen, skulle tillägna sig allt byte man där fick, och i allmänhet var och en ha de skepp, som han själv avröjde. Erik jarl hade en mycket stor Barde (skepp), som han var van att ha i viking; ovanpå vardera bardet var skägg och nedifrån gick en tjock järnplåt, så bred

som bardet, ända ner till vattenytan.

Konung Olav rustar sina skepp inför den stora striden

När Sigvalde jarl rodde in under holmen, märkte Torkel dydril på Tranan och andra skeppsstyrmän, som for med honom, att jarlen vände med sina skepp in under holmen. Då tog även de ned seglen, rodde efter honom, ropande och frågande, varför de styrde så. Jarlen svarade, att han ville avbida konung Olav och att det såg mycket likt ut att det var ofrid före dem. De lät då sina skepp flyta, tills Torkel näfja kom med Ormen korte och de tre skeppen, som följde honom, och när dem sades samma upplysningar, tog även de ner seglen och lät skeppen flyta i väntan på konung Olav. Men så snart konungen seglade ut till holmen, rodde alla fiendens skepp ut på sundet framför dem. Då de såg detta, bad de konungen segla sin väg och inte inlåta sig i strid med så stor styrka. Konungen stod upp i lyftingen och svarade högt:

- "Tag ner seglet, inte ska mina män tänka på flykt, jag har aldrig flytt i strid,

VIKINGAR VID FOTEVIKEN

Glöm inte att det också i nästa årtusende finns en vikingamarknad värd namnet!

Fotevikens stora internationella vikingamarknad hålls år 2000 den 30 juni - 2 juli.

Det spektakulära kulturinslaget "Slaget vid Foteviken", dvs träningsläger för vikingar, finner du den 10-12 juni.

Gud råde för mitt liv, men aldrig vill jag ge mig på flykten."

Så gjordes då som var sagt. Konung Olav lät nu blåsa till ombordläggning för alla sina skepp.

Konungens skepp var i mitten av slagordningen och hade på ena sidan Ormen korte, på den andra Tranan. Då man började binda ihop framstammarna på Ormen länge och Ormen korte och konungen såg det, ropade han högt och bad dem lägga det stora skeppet fram bättre och inte låta det vara efter alla skeppen. Då svarade Ulf röde:

- "Om Ormen ska ligga fram så mycket längre, som han är längre än andra skepp, blir det besvärligt i saxarna i dag. Konungen sa:

- "Inte visste jag, att jag hade en stambo både röd och rädd."

Ulf genmälde:

- "Värj du icke mer lyftingen med ryggen än jag kommer att värja framstammen."

Konungen tog då sin båge, lade pil på strängen och vände sig mot Ulf. Ulf sa:

- "Skjut åt annat håll, konung, där det mest behövs; för dig arbetar jag det jag arbetar."

Hur konung Olav bedömde sina motståndare

Konung Olav stod i lyftingen på Ormen, som bar honom mycket högt. Han hade både sköld och hjälm förgyllda och var ökad från andra män. Han hade en kort, röd kjortel utanpå brynjan. Men då konung Olav såg att flottorna delade sig i småhopar och att märkena sattes upp för hövdingarna, frågade han:

- "Vem är hövding för det folket, som är mitt emot oss?"

Honom sades då, att det var konung Sven tjuveskägge med sin danahär. Konungen svarade:

- "Inte räds vi för de blödorna (krukorna), det finns icke mod i danerna. Men vilken hövding följer de märkena, som är därutanför till höger?"

Man sa honom, att det var konung Olof med sveahären. Konung Olav sa:

- "Bättre vore för svearna, att sitta hemma och sleka (slicka) sina blotbollar (offerskålar) än att gå upp på Ormen under era vapen. Men vilka äga de stora

skeppen, som ligger bakbord om danerna?"

- "Där är", sa man, "jarlen Erik Håkansson".

Då svarade konung Olav:

- "Han kan tycka sig äga skäl att möta oss och ha vi att vänta skarp strid av den hären, de är nordmän som vi."

Sedan påskyndande konungarna rodden. Konung Sven la sitt skepp mot Ormen länge, Olof svenske la till från ytter sidan och gick med sina stävar emot konung Olav Tryggvasons yttersta skepp; på andra sidan lade sig Erik jarl. En hård kamp började då. Sigvalde jarl lät sina skepp draga undan och deltog inte i striden.

Striden vid Svolder tar sin början

Denna strid var ytterst het och gjorde mycket stor manspillan. Frambyggarna på Ormen länge och Ormen korte och Tra-

I Svens ställe anföll nu Olof sveakonung, men genast som han kom nära storskeppen, gick det honom på samma sätt. Han miste mycket folk och några av sina skepp och drog sig därefter undan. Men Erik jarl la Barden vid sidan av konung Olavs yttersta skepp, avröjde det så och högg det genast ur banden, anföll sedan det nästa och kämpade, tills det var avröjt. Då började folket löpa från de smärre skeppen upp på storskeppen, men Erik jarl högg vart skepp ur banden, så snart det var avröjt. Daner och svear låg då i skotthåll runt omkring konung Olavs skepp, men Erik jarl låg alltid sidbords vid skeppen och hade huggstrid. Allt eftersom männen föll på hans skepp, gick andra upp i deras ställe, svear och daner. Då var det den skarpaste strid, folket föll i mängd och till sist var alla konung Olavs skepp avröjda, utom Ormen länge; där var då allt hans manskap, som kunde slåss. Då lade Erik jarl Barden vid sidan av Ormen länge och huggstriden rasade.

Erik jarl var i förrummet på sitt skepp och hade där fylkat med sköldborgen.

nan förde ankare och stamliar ned på konung Svens skepp och som de hade att föra sina vapen nedåt, avröjde de då alla skepp, som de kunde fasthålla. Men konung Sven och det folk, som kom undan, flydde ombord på andra skepp och lade sig sedan ur skotthåll. Det gick således med denna här, som konung Olav Tryggvason hade tänkt.

Josty AB

XEROX TONERKASSETTER GER DIG KVALITET IN I MINSTA DETALJ

Miljövänligt. Alla Xerox Tonerkassetter är märkta med den nordiska miljömärkningen "Svanen". För att spara naturen refabriceras Xerox Tonerkassetter under strängt kontrollerade former.

Returhantering. Alla Xerox Tonerkassetter kan återsändas gratis vid försändelser om minst 2 förpackningar per gång. Under 1994 mottog och återvann Rank Xerox 400 000 förbrukade tonerkassetter i Europa.

Ring 08-795 16 20 eller faxa 08-795 12 70
031-776 80 90 031-776 80 95
040-611 72 65 040-671 85 30
Xerox X-tra 163 87 Stockholm
Box 254 431 23 Mölndal

VI ÄR FADDRAR TILL VISTHUSET

Hedbergs

VI ÄR FADDRAR TILL SMEDJAN

LASERSTANS

AB Laserstans
Fabriksgatan, 235 32 Vellinge.
Telefon 040/42 07 40. Telefax 040/42 14 09

Huggstriden fortgick, men man anföll också med spjut och kastade allehanda vapen, somliga sköt med bågar eller kastade med händerna. Så ivrigt bar man vapen mot Ormen och så tätt flög spjut och pilar, att man knappt kunde skydda sig, ty nu låg härsknepp på alla sidor. Men konung Olavs män var då så rasande, att de sprang upp på borden, för att komma åt att dräpa fienderna med svärdshugg. Men många lade inte så till under Ormen, att de ville vara i huggstrid. Av Olavs män gick de flesta ut över borden utan att komma ihåg annat än att de kämpade på släta marken, och drucknade med sina vapen.

Einar tambaskälvaren och konung Olavs båge

Einar tambaskälvare var på Ormen bak i krapparummet och sköt med båge; han sköt hårdare än andra. En gång sköt han på Erik jarl och träffade styrnacken ovanför jarlens huvud och skottet trängde in ända till rörbanden. Jarlen såg dit och frågade, om de visste, vem som skjutit, men lika fort kom en annan pil så nära jarlen, att han for emellan armen och sidan och sedan där bakom in i huvudbrädan, så att udden stod långt ut. Då sa jarlen till en man, som somliga säger hette Finn, men andra säga har varit en finne, och som var en stor bågskytt:

- "Skjut du den store karlen i krapparummet".

Finn sköt och pilen träffade Einars båge i mitten, just då han spände den för tredje gången. Bågen brast i tu. Då sa konung Olof:

- "Vad var det som brast med sådant då?"

Einar svarade:

- "Norge ur dina händer, konung."

- "Inte var väl skadan så stor", sa konungen, "tag min båge och skjut", kastande denne till Einar, som tog bågen, spände honom genast, så att trädet kom utanför pilspetsen, och sa:

- "För svag, för svag är härskarens båge."

Han kastade då bågen, tog sköld och svärd och kämpade.

Ormen länge bestiges av fienderna

Konung Olav Tryggvason stod i lyftingen på Ormen och sköt stundom med sin båge och stundom med gaflaker (kastspjut), alltid två skott på en gång. Han såg framåt skeppet och såg männen lyfta

svärden och hugga ofta och märkte, att de bet illa. Han ropade då:

- "Varför svingar ni svärden så makligt? Jag ser att de bita ej för er."

En man svarade:

- "Svärden är alla slöa och mycket sönderbrutna."

Då steg konungen ned i förrummet, öppnade högsäteskistan och tog därur många vassa svärd, som han gav åt männen. Då han därvid sträckte ner högra handen, såg männen, att blodet rann undan brynjeärmen, men ingen visste var han var sårad.

Häftigast och dödligast var försvaret på Ormen bland förrumsmännen och stamborna; de var det utvalda manskapet och borden var där högst. Midskepps föll folket allra först och då få män stod uppe omkring masten, redde Erik jarl sig till äntering och besteg Ormen länge, själv femtonde. Mot honom kom konung Olavs svåger Hörning med en flock. Striden blev hård och slutade så, att jarlen ryggade ner på Barden och av dem, som följt honom, föll somliga och andra sårades.

Ännu rasade striden vilt och manfallet var stort på Ormen. Men då manskapet där förtunnades till försvaret, gjorde Erik jarl för andra gången äntring, men mottogs hårdeligen. När stamborna på Ormen såg detta, drog de sig akterut för att stå emot jarlen och mottog honom hårt. Men eftersom i följd av det stora manfallet borden var vida öde, började jarlens män stiga upp på flera ställen och allt folket, som ännu stod uppe för att försvara Ormen, drog sig bakåt, där konungen var.

Konung Olav av Norge väljer en ärorik död i havet

Kolbjörn stallare gick upp i lyftingen till konungen; de hade mycket lika både klädebonad och vapen, även var Kolbjörn större och fridare än andra. Det var nu åter den vildaste strid i förrummet. Alldenstund så många av jarlens folk var uppkomna på skeppet, som kunde rymmas där, och hans skepp lade på alla sidor till vid Ormen, under det ett litet antal skulle försvara sig mot så stor här, föll inom en liten stund nästan alla de få, fastän de var både starka och raska. Då sprang både konung Olav och Kolbjörn över bord, var på sin sida.

Jarlens män hade lagt sig där intill med småskutor och dräpte dem som kastade sig i vattnet. När konungen själv hade kastat sig i, ville de ta honom till fånga och föra honom till jarlen, men Olav drog över sig skölden och dök ned. Kolbjörn stallare däremot sköt skölden under sig för att försvara sig mot de vapen, som riktades mot honom från de under honom liggande skeppen, och föll så i vattnet, men eftersom skölden var under honom, kom han inte nog hastigt ned i vattnet, utan greps och man drog upp honom på skutan, i den tanke att det var konungen. Han leddes då fram för jarlen, men då denne såg, att det var Kolbjörn och inte konung Olav, gavs honom grid (nåd). I den stunden sprang alla konung Olavs män, som ännu var vid liv, över bord. Hallfred säger, att sist av alla var Torkel näfja, konungens bror.

Det är redan skrivet, att Sigvalde jarl stötte till konung Olav i Vendland med tio skepp; på det elvte var konungadottern Estrids, jarlens hustrus, män. Då konung Olav hade sprungit över bord, uppgav hela hären ett segerrop och då fällde Sigvaldes män årona i sjön och rodde fram till striden.

Men vendersnäckan (dvs vendernas krigsskepp) med Estrids män rodde åter under Vendland och genast var det då mångas tal, att konung Olav hade dragit av sig brynjan under vattnet och sedan simmat ut under långskeppen, varefter han kommit till vendersnäckan och på henne förts i land.

Huru härmed än må vara - aldrig kom konung Olav Tryggvasson sedan till regering i Norge.

Efter striden och den norske kungens död behöll Erik jarl Ormen länge. Han och danerkungen Sven tjuveskäg (dvs tveskäg) delade sedan tillsammans med sveakungen Olof Norge mellan sig. Erik jarls bror Sven jarl fick av Olof förtroendet att styra en del av Norge. Om dessa två berättar Snorre:

"Sjelva höll de väl de gamla lagar och alla landets seder, de var vänsälla och styr samma. Erik jarl var brodern överlägsen i alla regeringsärenden."

Var låg ön Svolder?

Var låg då Svolder? Ja, tyvärr kan inget säkert svar ges på den frågan eftersom källmaterialet skiljer sig åt. Två platser är emellertid möjliga, antingen Öresund kring ön Ven eller också den norra Östersjökusten vid Tyskland. Den svensk - danska flottan måste ha legat på ett ställe som var logiskt för den norske kungen att välja för sin hemfärd från kung Burislef i Venden. När Sigvalde jarl far iväg på sitt nesliga förrädruppdrag kommer han först till Jomsburg, sedan till kung Olav. Detta kan tolkas som om mötet mellan Burislef och Olav skedde öster om nuvarande Wollin, som troligtvis är lika med dåtidens Jomsburg.

Eftersom dåtidens skeppsfart gärna strök utmed kusterna har man ansett att den tyska ön Rügen bäst skulle svara till platsen Svolder. Är detta rätt?

Tittar vi på namnet Rügen finns detta belagt redan på 1100-talet, t.ex. i Saxo Grammaticus verk. Som Snorre skildrar händelseförloppet har småskeppen i kung Olavs flotta seglat till havs medan de stora skeppen håller invid en förrädisk kust med mycket sand. Detta låter föga sannolikt, närmast konstruerat för att hela berättelsen ska kunna gå ihop. Fiendekungarna väntar ju på en ö och norske kungen lockas in i djuprännan mellan ösunden. Varför hade inte dessa stora skepp gått till havs liksom de små skeppen?

Ön Rügen är egentligen ett väldigt dåligt alternativ att förlägga Svolder till om man ska se det hela utifrån de beskrivna naturformationerna. Visserligen är det högt utmed öns norra kust, men ösund och grund saknas i allra högsta grad. Kastar vi emellertid blickarna mot Ven i Öresund blir situationen en annan.

Ven omtalas inte i de tidigmedeltida källorna. Det äldsta belägget för önamnet härstammar från år 1231 då ön kallas "Hwæthæn". Eftersom den norska flottan med en sannolikhet som gränsar till visshet tagit Öresund som riktmärke på färden hemåt, är också detta ett ypperligt ställe för ett bakhåll. Från Backafall ser man långt i gott väder, något som var rådande när slaget stod runt den 10 september år 1000. Det är faktiskt också så att Öresund i den allra äldsta, pålitliga källan utpekas som platsen för slaget.

Adam av Bremen berättar i sin runt 1070 nedtecknade handskrift om nordiska förhållanden följande om Olav Tryggvason:

"Man berättar att Olav Tryggvason, som då härskade över nordmännen, döptes av dessa (dvs av de kristna prästerna) och blev den förste kristne i detta land. När Olav Tryggvason hade fördrivits från Norge, kom han till England och antog där kristendomen, som han som den förste tog med sig tillbaka till sitt land. Han hämtade sin gemål från Danmark, den övermodiga Tore, på vars inrådan han började krig med danerna."

Men när nu nordmännens konung Olav Tryggvason fick höra talas om konungarnas förbund, blev han ond på Sven och menade att denne, som liksom hade övergivit Gud och flera gånger fördrivits, lätt kunde fördrivas även av hans trupper. Han samlade alltså en flotta av tallösa skepp och angrep danernas konung. Detta skedde mellan Skåne och Själland, där kungarna brukar utkämpa sjödrabbningar. Det smala sundet i det baltiska havet vid Helsingborg, där Själland kan ses från Skåne, är ett omtyckt tillhåll för sjö-

rövarna. Sedan de alltså sammandrabbat där, blev nordmännen slagna och jagade på flykten av danerna. Kung Olav, som av en händelse ensam blev kvar, kastade sig i havet och fick så ett slut som var värdigt hans liv.

Hans gemål gick, efter mannens bortgång, genom hunger och umbäranden en ömklig, men henne värdig, död till mötes. Några berättar att konungen var kristen, andra att han hade avfallit från kristendomen. Men alla var överens om att han var kunnig i att tyda tecken, trodde på orakelsvar och satte all sin lit till fågelskådning. Därför fick han också tillnamnet Kråkben. Efter vad man berättar, var han mycket intresserad av besvärjelser och umgicks med alla utövare av trolldom, som detta landet överflödar av, och han gick under, emedan han lät sig bedragas av deras falska råd."

Även om Adam av Bremen inte använder sig av ordet Svolder är hans åsikt helt klar att det var i Öresund slaget stod. Adam har själv fått uppgifter till sin omfattande bok om de nordiska folkens historia av danerkungen Sven Estridsen. Vi rör oss alltså här med uppgifter som ligger den faktiska händelsen mycket nära i tid och som dessutom berör sagesmannens föregångare på Danmarks tron.

Uppgiften att det var "där kungarna brukar utkämpa sjödrabbningar" har kanske också kommit direkt från kungens mun.

Med utgångspunkt från detta källmaterial är det inte otroligt, snarare troligt, att Backafalls höjder på ön Ven en gång var en god utkiksplats för ivrigt väntande pretender till Norges krona.

TOMELILLA BRYGGARËN
- Din Skånska Dryckesleverantör -

VI ÄR FADDRAR TILL
SYDGÖTISKA HUSET

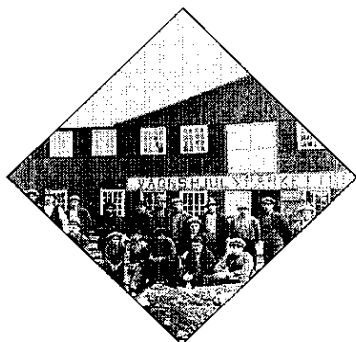

AB METALLMEKAN

Box 63, 235 21 VELLINGE

Tel. 040-42 20 40, Fax 42 25 64

**Ett golv från Tarkett -
Grunden för all inredning**

Försäljningskontor:

Tarkett Svenska Försäljnings AB
Box 4538, 191 04 SOLLENTUNA
Tel 08-625 15 70, Fax 08-96 62 83

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
372 81 Ronneby
Tel 0457-710 00
Fax 0457-714 98

Tarkett

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
289 89 Hanaskog
Tel 044-26 80 00
Fax 044-638 90

TRELLEBORG INDUSTRI AB

0411 - 67940

 Nordsjö

STARKA

Upptäckten av Amerika

Av Snorre Sturlasson med bearbetning
av Sven Rosborn

En man hette Hjärjulf, en son av Bård Hjärjulfsson och frände till landnamsmannen Ingulf, av vilken han fick land emellan Våg och Rökenäs. Hjärjulf bodde först vid Dräpstock; hans hustru hette Torgerd och de hade en son Bjärne, en mycket lovande ung man. Han ville redan i sin ungdom gärna komma ut; det gick honom väl, han fick både gods och anseende, och var varannan vinter utomlands, varannan hos fadern. Snart hade han ett eget skepp på resor. Sista vintern han var i Norge, redde Hjärjulf sig till Grönlandsfärd med Erik och lämnade sin gård.

Hjärjulf bodde på Hjärjulfsnäs (på Grönland) och var mycket jäv. Erik röde bodde på Brattalid; han hade där den största he-

der och alla hyllade sig till honom. Hans barn var Leif, Torvald och Torsten samt dottern Frödis, som var gift med en man, som hette Torvard; de bodde i Gårda, där nu är biskopssäte. Torvard var en obetydlig man, medan hon var mycket stormodig och gift mest för penningarnas skull. Den tiden var folket i Grönland hedet.

Samma sommar som fadern hade om våren seglat bort, kom Bjärne själv med sitt skepp till Öra (på Island). Dessa tidender tycktes Bjärne stora och han ville inte lasta av skeppet. Då frågade hans håsetar (sjömän), vad han ämnade, och han svarade sig vilja hålla sin sed, att ta vintervist hos fadern, ”och vill jag därför fara till Grönland, om ni följer mig”. Alla

sade sig villiga att följa hans råd. Bjärne sa:

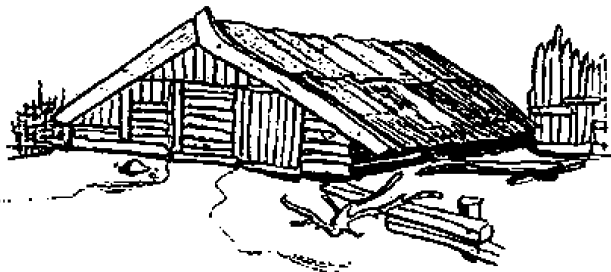
- ”Oklokt månne vår färd synas, då ingen av oss förr befarit Grönlandshavet”, men de styrde likväl till havs, så snart de var redo. Efter tre dagars segling kunde de ej mer se land, men då upphörde vinden och i stället kom nordanvänder med tjocka, så att de inte visste vart de for. Så var det i många dagar.

Därefter såg de solen och kunde då urskilja väderstrecken, vindade då seglet och seglade sedan ett dygn, tills de såg land. De talade sinsemellan, vad land det månne vara, och Bjärne sade sig tro, att det inte var Grönland. De frågade, om han ville segla till landet eller ej, och han sade

Tarkett

VI ÄR FADDRAR TILL VÄVSTUGAN

EVERYTHING RUNS BETTER ON QUAKER STATE®

Aspenbensin för en renare miljö

Det finns ett enkelt sätt att minska farliga och illaluktande avgaser och samtidigt få en maskin som startar lättare. **Använd Aspen miljöbensin** som är fri från bensen, aromater och svavel - ämnen som är skadliga för hälsa och miljö. Dessutom är bensinen helt lagringsstabil.

Aspen 2-takt är färdigblandad med 2% helsyntetisk olja och passar tvåtaktsmotorer som tex röjsågar mopeder och grässtrimmers.

Aspen 4-takt använder du till jordfräsar, gräsklippare och andra fyrtaktsmotorer.

Aspenbensin finns hos:

Husqvarna
SKOG & TRÄDGÅRD

Se Gula Sidorna under
Trädgårdsmaskiner

Aspen Petroleum AB

Sjöportsgatan 2 417 64 Göteborg
Tel 031-85 87 70 Fax 031- 51 21 02

E-post info@aspen.se

www.aspen.se

Allt i foto
för konsument
och yrkesbruk

FUJIFILM

Upptäck
Advanced Photo System
– framtidens fotosystem –
hos din fotohandlare!

det vara sitt råd, att de seglade nära intill landet, och så gjorde de. De såg då snart, att landet var utan fjäll och skogbevuxet samt att det hade små höjder. De hade landet på bakbord och lät segelskötet vara vänt åt land.

Sedan seglade de i två dygn, tills de såg ett annat land. De frågade, om Bjärne menade detta vara Grönland, men han sa sig tro detta vara det lika litet som det förra, ”ty på Grönland finns, har man sagt mig, stora jöklar”. De närmade sig hastigt detta land och såg, att det var slätt och skogbevuxet. Vinden tog av och håsetarna sa sig finna det rådligt att gå i land, men Bjärne ville det inte, fast de tyckte sig behöva både ved och vatten.

- ”Inte är ni så alldeles utan någotdera”, sa Bjärne, men håsetarna knotade dock häröver.

Han bad dem vinda seglet, de gjorde så, satte framstammen från land och seglade till havs med sydvästvind i tre dygn. På det tredje såg de ett land, som var högt och bergigt med jöklar på. De frågade då, om Bjärne ville lägga i land där, men han sade sig inte vilja det, eftersom landet syntes föga brukbart. De tog då inte ned sitt segel, utan höll ut efter landet, då de

fick se, att det var en ö. De satte nu bakstammen även mot det landet och styrde till havs med samma vind, men vädret växte, så att Bjärne bad dem svifta (reva) och inte segla mer än skepp och utrustning tålde.

Så seglade de i tre dygn, tills de såg det fjärde landet, och frågade de då Bjärne, om han trodde detta vara Grönland eller ej. Bjärne svarade:

- ”Detta är likast det, som mig är sagt om Grönland, här ska vi hålla till lands”.

De gjorde så och tog land om aftonen under ett näs, där det låg en båt. Och där på detta näset bodde Bjärnes fader Härjulf och därav har det fått namnet Härjulfsnäs. Bjärne for nu till sin far, lämnade seglingen, och var hos honom medan han levde. Sedan bodde han där efter sin fader.

Nu följer, hur Bjärne Härjulfsson kom från Grönland till Erik jarl, av vilken han var väl mottagen. Bjärne berättar för honom om sina färder och om landen han sett och tycktes han varit föga förveten, då han inte hade något att säga om dessa land, och man förebrådde honom detta. Bjärne blev jarlens hirdman och for ut till

Grönland följande sommar och talades nu mycket om landletan.

Leif, son av Erik röde på Brattalid, for till Bjärne Härjulfsson och köpte ett skepp av honom. Han fick där håsetar, tillsammans trettiofem. Leif bad sin fader Erik, att han skulle stå för färden, men Erik gjorde invändningar, sade sig vara väl gammal och mindre vuxen att utstå släparbete än förr. Leif sade, att han månne mer än alla fränderna ha lycka med sig. Erik gav efter och red hemifrån, då de var färdiga. Men då de var helt nära skeppet, snavade Eriks häst, så att han föll av honom och skadade foten. Då sa Erik:

- ”Inte är det mig ämnat att finna flera land än detta, som vi nu bebo, vi ska nu ej längre fara allesammans.”

Erik for hem till Brattalid, men Leif gick ombord med sina fälagar (kamrater), trettiofem man, och däribland en söderman, som hette Tyrk.

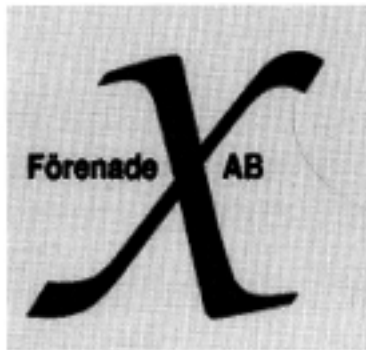
De redde sitt skepp och seglade till havs, då de var färdiga, och fann då först det landet, som Bjärne fann sist. Där seglade de till stranden och kastade ankaren, sköt ut båten och for i land. Gräs såg de inte, stora jöklar var i hela det inre landet

Funderar ni på handel över Internet?

Besök:

på
www.uni-x.se
eller
falsterbo.com

Förenade X AB presenterar:

Intershop Online

Programmet för handel på Internet!

- Snabb uppstart
- Pakettlösningar
- Enkel administration

Eller RING 040-47 30 50 för ett möte!

Pappersgruppen

FADDER TILL LÅNGHUSET

LIONS
för
Samhällsansvar
och
Livskvalitet

LIONS CLUB RENG

Box 107
236 23 Höllviken
Tel 040-45 25 22

BESÖK GÄRNA LOPPIS I
JÖRGENS LADA KÄMPINGE
UDDA LÖRDAGAR 10 - 13

FÖR SÄKERNETS SKULL.

Beställ boken!

Boken ger dig vägledning i frågor som rör larmanläggningar och säkerhet. Läs om installationer som spänner från enkla lägenhetslarm till säkerhets- och passersystem på Slagthuset i Malmö.

Boken kostar inget
-men du sparar mycket.

Tel 040-21 10 30

040-45 63 03

Fax 040-21 42 30

Box 18034,
200 32 Malmö

Godkänd av Försäkringsförbundet

och från sjön till jöklarna gick liksom en klipphäll; landet syntes dem sakna allt gott. Då sa Leif:

- ”Inte har det nu gått oss med detta land, som det gick Bjärne, att vi inte kom i land och vill jag nu ge landet namn och kallar det Hälleland.”

Sedan for de till skeppet och seglade till havs; de fann ett nytt land, seglade dit och kastade ankaren, sköt sedan ut båten och steg i land. Landet var slätt och skog-bevuxet och vit sand fanns vitt och brett där de for, och långgrund. Då sa Leif:

- ”Av dessa egenskaper ska landet få namn och ska heta Markland”. Sedan drog de åter skyndsamt ner till skeppen.

De seglade nu åter i havet med nordostvind. Efter två dygn såg de land. De seglade dit och kom till en ö norr om landet. De gick upp där och såg sig om i gott väder och fann dagg i gräset. De tog med händerna i daggen och smakade därpå och tyckte sig aldrig ha smakat något så sött. Sedan for de till skeppet och seglade in i sundet mellan ön och näset, som i norr gick ut från landet, och styrde sedan västerut för näset. Det var vid ebbitid mycket grunt och deras skepp stannade, så att det var långt att se från skeppet till land. Men de var så förvetna att komma i land, att de inte kunde vänta, att sjön föll under deras skepp, utan sprang till land, där en å rann ur en sjö. Så snart vattnen föll under deras skepp, tog de båten, rodde till skeppet och förde det upp i ån och sedan till sjön. Där kastade de ankar och bar av skeppet sina hudfat (lädersäckar) samt gjorde där bodar. De tog sedan det råd, att hålla sig där över vintern och gjorde sig ett stort hus.

Lax fattades inte, varken i ån eller sjön, och större var han än någon de tidigare sett. Där var så god landskost, efter vad dem syntes, att kreatur inte torde där behöva vinterfoder. Där var nämligen ingen frost om vintrarna och gräsen vissnade där föga. Dag och natt var mera liklånga än i Grönland eller på Island, solen gick upp klockan nio och ner klockan tre, när dagen var kortast. Då de slutat sitt bygge, sa Leif till sina följemän:

- ”Nu vill jag dela er i två hopar, ty jag vill undersöka landet. Hälften av manskapet ska vara hemma vid skålen, den andra hälften ska undersöka landet, men de ska

inte fara längre än att de kan komma hem om kvällen, och de får aldrig skiljas.”

Så gjorde de nu en tid. Leif for skiftesvis med dem, skiftesvis var han hemma vid skålen (huset).

Leif var stor och stark, ståtlig att se, klok och uti allt mycket hovsam.

En kväll hände det, att de saknade en man, nämligen södermannen Tyrk. Leif var häröver bedrövad, ty Tyrk hade länge varit i hans släkt och hade bevisat Leif mycken kärlek under hans barndom. Leif förebrådde sina följemän och bröt upp med tolv man att leta honom. Men de hade inte kommit långt från skålen, förrän Tyrk

gick emot dem och fagnades honom väl (han välkomnades). Leif fann då snart, att hans fostre var vid gott lynne; han hade ett platt, fräknigt ansikte, rörliga ögon och var därjämte liten och usel, men en idrottsman i allsköns färdighet. Leif frågade honom:

- ”Varför är du så sen, fostre min, och varför skilde du dig från följet?”

Han talade då till en början länge på tyska, lät ögonen fara hit och dit och förvred ansiktet; ingen förstod vad ha sa. Efter en stund talade han på norrönt mål:

- ”Jag hade inte gått mycket längre än ni, men kan dock säga er något nytt, ty jag har funnit vinträd och vindruvor.”

- ”Är det sant, fostre min?” frågade Leif och han svarade:

- ”Förvisso är det sant, ty jag är född

där det fattas varken vinträd eller druvor”.

De sov där om natten; men om morgonen sa Leif till sina håsetar:

- ”Vi ska nu utföra två sysslor på var sin dag, nämligen plocka vindruvor samt hugga vinträd och fälla skogen, så att jag får last till mitt skepp”.

De gick in därpå och det sägs, att deras efterbåt fylldes med druvor. Sedan högg de last till skeppet. Där fanns också självsådda veteårkrar och masurträd; av allt detta hade de med sig några märken, såsom träd så stora, att de användes till husbygge.

När det vårade, redde de sig och seglade bort; Leif gav landet, efter dess kost, namnet Vinland. Sedan seglade de till havs och de fick god vind, till de såg Grönland och fjällen under jöklarna. Då tog en man till orda och sa till Leif:

- ”Varför styr du skeppet så mycket undan vinden?”

Leif svarade:

- ”Jag tänker på min styrning, men även på annat; ser ni något märkligt?”

De sa sig intet märkligt se.

- ”Jag vet inte”, sa Leif, ”om det är ett skepp eller ett skär.” Nu såg de och sa, att det var ett skär, men han såg skarpare än de och varnade människor på skäret.

- ”Nu vill jag, att vi kryssa upp mot vinden”, sa Leif, ”så att vi når dem, om de behöver träffa oss; det är nödtvång, att vi hjälper dem. Är de inte fridmän, så kan vi bestämma allt, men de intet”.

De höll nu upp under skäret, tog ned seglet, kastade ankare, och utsköt så den andre lille båten, som de hade med sig. Då frågade Tyrk, vilken som rådde för folket, och då svarade en som sa sig vara en norrön man och heta Tore;

- ”Vad är ditt namn?” frågade han.

Leif sa sitt.

- ”Är du son till Erik röde från Brattalid?” sa han. Leif sa sig vara det.

- ”Nu vill jag”, tillade Leif, ”bjuda er alla till mitt skepp och av godset så mycket skeppet kan ta.”

De tog denna kost och seglade med denna last till Eriksfjärden, tills de kom till Brattalid, varefter de bar lasten från skeppet. Sedan bjöd Leif Tore, hans hustru Gudrid och tre andra män till vist hos sig och åt de andra håsetarna, både Tores och sina fälagar, fick han vist. Det var femton man, som Leif tog av skäret och kallades han efter detta den happne (lycklige).

The Winning Team

Nu över 370 segrar inom FORMEL 1

EAGLE F1
by Goodyear
Superdäck utvecklat från regndäcken för Formel 1 med enorma vägegenskaper.

EAGLE TOURING
by Goodyear
Mycket tyst och bekvämt högre standarddäck

GOODYEAR - The Winning Team

Vikingamarknaden 1998 är en cd-rom-skiva om den stora vikingamarknaden på Fotevikens Museum sommaren 1998. Pris 45:-.
Beställes via telefon 040 - 45 68 40.

VI HÅLLER SYDSVERIGE RULLANDE

HOS OSS KAN DU ALLTID SE OCH PROVKÖRA SENASTE NYTT FRÅN VOLVO OCH RENAULT
Välkommen till Sydsveriges största bilvaruhus - med allt under samma tak

VOLVO RENAULT

Jägersro 040-31 10 00, Lund 046- 18 18 00, Trelleborg 0410- 547 00

Om vikingarna haft möjlighet hade dom säkert hämtat hem högklassig plywood från såväl Vinland som Gärdarike.

Nu gör vi det istället!

WIWOOD
PROFFS PÅ SKIVOR - FÖR BYGGE & INDUSTRI

Våra skivor finns hos alla kreativa bygghandlare

Millennium på Foteviken

Det blir åter många festliga och intressanta aktiviteter på Foteviken år 2000. Millenniumskiftet är en aktivitet som vi anser bör firas. Slaget vid Svolder, som troligtvis stod i Öresund, är en annan och mitt i marknaden, den 1 juli, öppnas Öresundsbron så att i framtiden kan hela Danmark nå till Foteviken utan färjor.

Dessutom firar marknaden i Foteviken 5 års-jubileum. För fem år sedan höll vi vår första vikingamarknad med fyra tält och 20 vikingar. Marken hade då bara fyra eller fem grässtrån och då tyckte vi att det var grönt! Ett enkelt hus var uppfört. 1999 var vi ca 350 vikingar och med hjälp av det vackra vädret satte vi publikrekord. Vi hoppas givetvis att vi har samma tur år 2000. Två Fotevikingar till uppnår dessutom mogen ålder detta år. Wolfgang, vår konstruktör och husbyggare, samt ingen mindre än Bengt, vår skicklige pedagog tillika bäste yxkastaren och skickligast på Foteviken med sin båge.

Aktiviteter i reservatet håller på för fullt även om vintern nu har slagit till. Tre nya hus växer snabbt fram. Med dessa har vi sammanlagt 14 av de 35-40 hus som är planerade i vår vikingatida miljö. Ringvallen har fått en palissad av stockar och ris. Ett nytt skepp är under byggnad.

Leva vikingaliv i reservatet

Det var många som njöt av tillvaron hos oss sommaren 1999 genom att leva viking i reservatet. Allt från bad, sol och hantverk till segling, jobba med husbygge samt gå på kurser. Vi ser gärna att du som viking kommer hit och bor ett par dagar mellan marknader och resor. Vi försöker ta hand om dig på bästa sätt. Du har med eget tält eller också lånar du tält eller hus av oss. Givetvis har du tillgång till dusch, toalett och matlagningsmöjligheter i enklare former. Vill du sälja dina äkta hantverksprodukter står det dig fritt. Hövding Björn har proklamerat skattefrihet för alla vikingar under år 2000.

Sommaraktiviteter och hantverkskurser

1999 års kursverksamhet var intensiv. Smide, framställning av järn, kolning av trä, gjutning av brons, vävning, färgning, matlagning, korgflätning, säckpipetillverkning, smide av grytor och tillverkning av laggkäril stod på kurslistan. Dessutom var råsegling ett viktigt inslag.

Vi fortsätter sommaren 2000 på samma tema. Har du och din vikingagrupp ett eller flera hantverk som ni kan lära ut under en vecka? Kom då över med hela gruppen och håll kurs för oss och andra intresserade vikingar. Hör av er för vidare diskussioner. Sommarprogrammet kommer senare och du kan också hitta det på våra hemsidor: www.foteviken.se.

Träningsläger för kämpar och bågskyttar 11-12 juni 2000

Detta läger hålls under pingsten den 11-12 juni. Ja ni får givetvis gärna komma tidigare och stanna längre. Det är Ola Borgen, hirdens ledare hos Björn som planerar träningslägret år 2000. Det blir mycket matnyttigt för såväl nybörjaren som för den erfarna. Bågskyttarna tränar givetvis också denna helg. Mer detaljer kommer att komma senare, se våra hemsidor: www.foteviken.se.

Slaget vid Foteviken 11 juni år 2000 om aftenen före solens nedgång

Av tradition hyllar vi givetvis de fallna vid Foteviken anno 4 juni 1134. Detta sker med Harald som kung Niels och Ola som Erik Emune i det symboliska slaget vid stranden. Kommer Harald åter att få springa till havs? Kommer Ola åter att höja svärdet i segergest? Kommer bågskyttarna i år att lyckas med att tända bålet på flotten i havet eller måste Per springa ut och tända det med facklan? Frågorna är många, svaren ges förhoppningsvis denna kväll.

Vikingamarknad, tävlingar och gille 30 juni-2 juli 2000

Det är inte osannolikt att folk kommer att strömma till under hela veckan redan före marknaden. En del kommer troligtvis direkt från Island och den årliga marknaden där. Under 1999 blev det en bra vikingamarknad. Alla lät sig väl smaka av Björns kraftfulla vin och väl tilltagna gillebord. Björn hyllade vinnarna väl i de olika kamp- och tävlingsgrenarna med "lull-lull" från sin kista. En ny hird under Olas ledning utsågs på sedvanligt sätt. "Årets Viking" 1999 utsågs av närvarande hövdingar och Waldemar "Barfota" vann en överlägsen seger. Han tog hem vikingaruset och bäste kämpe och gick hem med vandringspriserna "Det stora ölhornet" samt hövding Björns ornamenterade yxa.

I Vikingaruset ville Robert så gärna få priset för siste man ur havet att han höll stånd 2 timmar i vattnet. Per från Foteviken vann tävlingen "Herre på täppan" och fick sin vikt i öl som pris. "Kung Haralds pil" togs hem inte helt oväntat av Leif Jönsson medan Günter kunde visa upp den mest välpolerade och tidstroga utrustningen.

Dessa tävlingar och lekar återkommer givetvis även under 2000. Alla vikingagrupper och/eller enskilda vikingar får delta. Ett vikingarekord och kanske Guinness (även om det inte fanns på vikingatiden) ska vi givetvis markera det nya årtusendet med. Kämpar söder om Foteviken ställer upp mot kämpar norr om Foteviken i världens "största" historiska, gemensamma dragkamp. Vi räknar med minst 50 vikingar på vardera sidan.

Hälsningar från Björn i Foteviken

Fotevikens museum presenterar en ny bok

”Den skånska historien” är samlingstiteln på ett nytt verk som kommer ut i flera delar. Böckerna skrivs av Sven Rosborn, en välkänd museiman och arkeolog, radiopratare och föredragshållare.

Den första delen, ”Före skrivkonsten”, handlar om den långa tid från vilken endast arkeologiska spår finns efter Skånes förflutna. Med sin bokstavligt talat levande penna tar Sven Rosborn dig med på en resa under tiotusen år.

- ”Jag skriver som jag berättar”, säger denne intressante och faktaflödande skåning. ”Böckerna blir då så levande att de passar alla de som är det minsta intresserade och nyfikna på det som varit.”

”Den skånska historien” är på 192 sidor och den är rikt illustrerad.

Ca-pris i bokhandeln 250:-.

”Marinerats” läsare kan köpa boken direkt från Fotevikens Museum, Halörsvägen, Höllviken för 160:-.

Ni kan också få boken levererad genom posten.

Beställ i så fall boken via:

Sven Rosborn, Fotevikens Museum, Box 82,
236 22 Höllviken

Tel: 070 78 70 600 alt. 040 923553

eller via e-mail: sr@foteviken.se

Den kostar då 160:- + portokostnad 36:-.

Vid beställning av fler än fem böcker, begär prisuppgift.

FOTEVIKENS MUSEUM

Box 82, 236 22 Höllviken

Tel: 040-456840 Fax: 040-455507

info@foteviken.se www.foteviken.se

Ansvarig utgivare:

Sven Rosborn

ISSN 1401-2685
